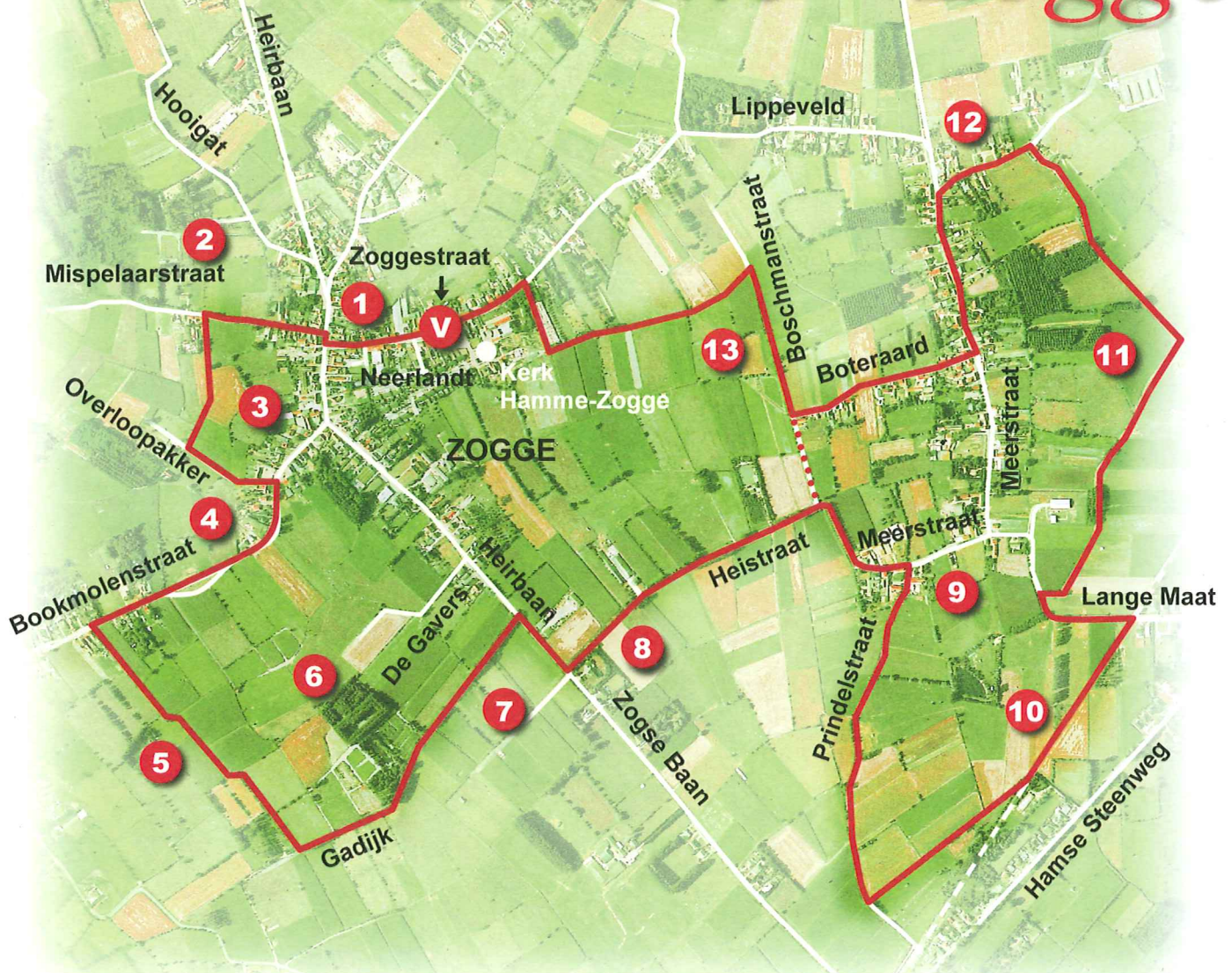

*Fietsen & wandelen in de
ruilverkaveling Hamme*

Hamme - Zogge

ROUTEBSCHRIJVING: HAMME - ZOGGE (Lengte route: 8,9 km en verkort 4,8 km)

Vertrekpunt: kerk Zogge: aan het kerkportaal rechtdoor tot aan de Heirbaan (gevaarlijke weg!), naar rechts en dan voorzichtig oversteken om de eerste straat links (Mispelaarstraat) in te slaan - eerste steenslagweg (vlak voor huis nr 15) links inslaan en volgen tot aan een asfaltweg - aan de linde links meedraaien - aan het eind van de Overloopakker naar rechts (Bookmolenstraat) en de eerstvolgende steenslagweg op de linkerzijde inslaan even voorbij de gemeentegrens van Zele (vlak voor huis nr 114) - aan de tweede set van 3 paaltjes naar links - op de T-splitsing (Heirbaan/Zogse Baan) naar rechts - eerste straat links (Heistraat) - **verkorte route (stippellijn) : Heistraat - afslaan naar links en de baan volgen tot je aan het Boschmanstraatje komt (vervolg: beschrijving volledige route)** - en verder meevolgen naar rechts - de weg gaat over van beton naar asfalt (Meerstraat) - eerste weg rechts inslaan (Prindelstraat, gaat over van asfalt in beton) - het fiets- en wandelpad (in rode steen) links inslaan en volgen tot aan de asfaltweg - links afslaan - eerste straat rechts - op de T naar links - aan de volgende T-splitsing (Meerstraat, café Snelle Vlucht) naar links - eerste straat rechts (Boteraard) - draai mee naar rechts (**Boschmanstraatje**) - op het einde van dit pad naar links - dan meedraaien naar rechts (links van u ligt het kerkhof) - op het einde van de straat naar links - men komt terug uit aan de kerk, het beginpunt.

Hamme - Zogge

Vertrekpunt: kerk van Zogge

1 HEIRBAAN

In het Schelde-Durmeland zijn er weinig Romeinse wegen gevonden. Tijdens de Romeinse periode zou er wel een verbinding bestaan hebben tussen de Durme en de Schelde, die ten noorden van de Durme aansloot op een weg die de cuestarug (= hoogte) van het Waasland volgde. In de omgeving van de huidige Heirbaan werden Romeinse munten gevonden. Aan de overzijde van de Durme waren er Romeinse nederzettingen, o.a. de 'Pontravehoeve' en het 'Hof ten Rijen' te Waasmunster. De belangrijkste nederzetting was de 'vicus' Pontrave, waar bressen in de Durmedijk tijdens de overstromingen van 1953 en 1965 heel wat Romeins materiaal blootlegden. De meeste Romeinse nederzettingen in het Waasland situeren zich in een smalle strook langs de Durme en de Schelde van Lokeren tot Bazel. Dit is geen toeval. Enerzijds is er de aantrekkingskracht van de rivieren, anderzijds de ligging op de zuidelijke helling van de cuesta van het Waasland. Het betrof in hoofdzaak artisanale nederzettingen (potten- en pannenbakkerijen) door de aanwezigheid van moerasijzererts en Rupeliaanse klei. (foto: zicht op de Durme)

2 DE MOEREN

Het natuurgebied 'De Moeren' is een depressie, vroeger vooral in gebruik als moerassige weiden, maar nu hoofdzakelijk nat bos.

Om de natuur in 'De Moeren' te verbeteren is door de ruilverkaveling het oppervlaktewater uit het landbouwgebied Hooigat omgeleid rond het natuurgebied en wordt door de bouw van een stuw het waterpeil in het natuurgebied verhoogd.

3 De bestaande fiets-wandelverbinding tussen de Mispelaarstraat en Overloopakker is door de ruilverkaveling verbeterd in dolomiet waarbij de bestaande solitaire linde (zie foto: winter- en zomertooi) behouden werd en op de berm zomereiken werden aangeplant.

4 OVERLOOPAKKER

Dit akkertoponiem verwijst naar middeleeuwse ontginningen. Het betreft oude landbouwgronden gelegen op droge, zandige gronden.

5 Door in het kader van de ruilverkaveling de landbouwweg vanuit de Bookmolenstraat tot aan de Gadijk te 'kortsluiten' en een nieuw wandelpad aan te leggen, ontstaat een wandelcircuit vanuit Hamme-Zogge.

6 DE GAVERS

Gavers betekent moeras. Ook nu nog is 'De Gavers' een zeer nat gebied met veen op een zandlemige bodem. Het bestaat uit grasweiden afgewisseld met grachten, populieren en enkele vijvers. 'De Gavers' is van belang voor moeras- en oeverplanten, amfibieën, libellen, water- en roofvogels. In de sloten treffen we o.a. zwanebloem, grote lisdodde en waterweegbree aan, langs het water en in de overstromingszone riet, watermunt, moerasvergeet-me-nietje ... Door de waterrijkdom is het gebied uitermate geschikt voor de groene en bruine kikker en de gewone pad. In de zomer overvliegen libellen zoals lantaarntje, blauwe glazenmaker, en azuurwaterjuffer de waterplassen. Zeldzame vogels als dodaars, ijsvogel, torenvalk en slobbeend broeden hier. In dit natuurgebied zijn door de ruilverkaveling de verlande sloten en waterplassen geruimd, werd het stortmateriaal verwijderd en zijn er knotwilgen aangeplant. Het gebied wordt overgedragen aan een openbaar bestuur voor de uitvoering van het natuurtechnisch beheer.

7 GADIJK

De Gadijk tussen de Schelde en de Zogse Baan vormt de scheiding tussen Grembergen, Zele en Hamme. De Gadijk werd opgeworpen om bij de ontginning van de moerassige gronden het oppervlaktewater van de polder van Grembergen gescheiden te houden van het water van de polder tussen Schelde en Durme. De Gadijk staat reeds vermeld op kaarten uit de 18de eeuw.

8 HEISTRAAT

Op kaarten uit de 18de eeuw noemde de Heirbaan 'D'heystraete' en de Heistraat 'Meistraete'. Heistraat verwijst duidelijk naar het heidegebied dat zich vroeger uitstreckte tussen Hamme, Zele en Grembergen. Door begrazing werden de bestaande bossen gedegeerd tot heide. Later werden de heidegronden ontgonnen en omgezet in landbouwgrond. Op de hoek van de huidige Heirbaan en Heistraat stond in de 18de eeuw een galg.

9 MEERSTRAAT

Meerstraat is een gehucht dat ontstaan is in de nabijheid van laatmiddeleeuwse ontginningen. Toen de bevolking toenam, was men verplicht de nattere gronden te ontginnen. Hiervoor diende een drainagenet gegraven te worden. Daardoor was het niet mogelijk om grote stukken bos tegelijkertijd te rooien. Om de grens van individuele ontginningen te markeren liet men op de perceelsranden de begroeiing staan, wat een gesloten landschap deed ontstaan. Langs de Meerstraat komen enkele oude gebouwen voor, o.m. de hoeve van de familie Debruyne, gebouwd in 1784 en de woning bij de vroegere brouwerij van de familie Moens.

10 Tussen de Prindelstraat en de Lange Maat heeft de ruilverkaveling een fietspad aangelegd langs een waterloop en de verlaten spoorwegbedding Sint-Niklaas-Dendermonde. Het fietspad vormt een schakel in de fietsverbinding Hamme-Grembergen.

11 Tussen de Lange Maat en het Lippeveld zijn in de ruilverkaveling twee insteekwegen met elkaar verbonden als betonweg. Op de verbrede bermen zijn zomereiken, meidoorn, hazelaar en wilg aangeplant (zie foto). Plaatselijk werden knotwilgen behouden en bijgeplant. De nieuwe aanplantingen in het openbaar domein vervangen voor een deel de perceelsrandbegroeiingen, die verdwijnen ten gevolge van de herverkaveling.

12 LIPPEVELD

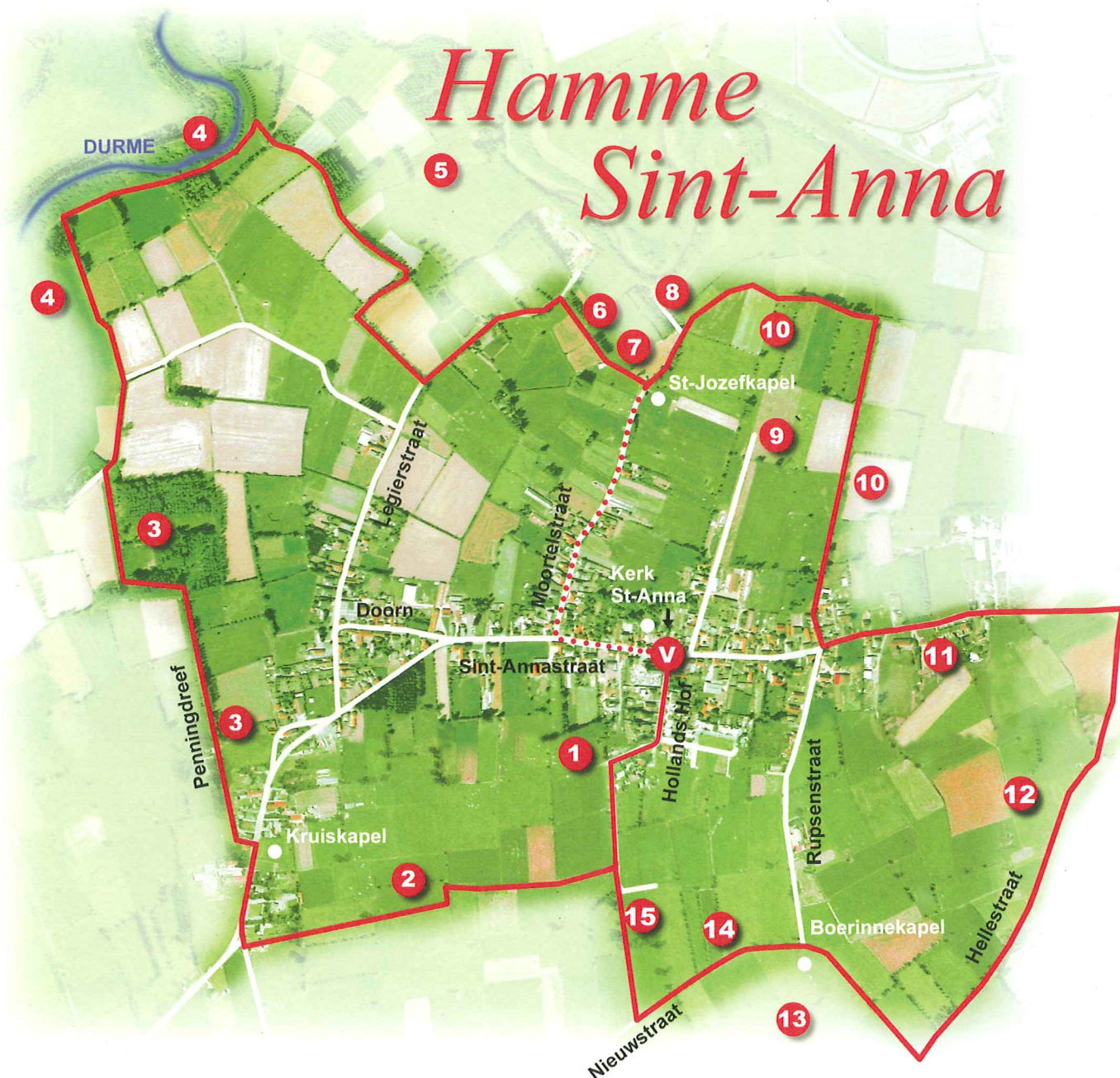
De droge, zandige rug van het Lippeveld (5 m boven de zeespiegel) vormt de waterscheiding tussen de Schelde en de Durme. Dit akker-weidegebied heeft nu een open karakter. Vroeger kwamen hier verspreid bosjes voor. Vanop het Lippeveld heb je een uitzicht op de beboste cuesta (= hoogte) tussen Waasmunster en Sombeke (25 m boven de zeespiegel).

13 De Boschmanstraat, een voetweg tussen Boteraard en Hamme-Zogge, die schuin door de percelen liep, is vervangen door een nieuw tracé langs een bestaande sloot met elzenbegroeiing. De ruilverkaveling Hamme zorgt hier enerzijds voor een betere exploitatie van de landbouwpercelen en stelt anderzijds de elzenhoutkant veilig door opname in het openbaar domein.

Eindpunt: kerk van Zogge

Hamme Sint-Anna

ROUTEBESCHRIJVING: HAMME - SINT-ANNA (Lengte route: 8,6 km en verkort 5,2 km)

Vertrekpunt: kerk Sint-Anna - aan de achterzijde van de kerk de eerste straat links inslaan (Hollands hof) - op de T-splitsing naar rechts tot aan het speelplein - speelplein rechts laten liggen en de weg met aanplanting (links) volgen - eerste afslag naar rechts nemen tot aan T-splitsing - sla rechts af (Sint-Annastraat) en volg de baan tot aan het kapelletje op de linkerzijde - volg deze kasseibaan (Penningdreef) die halverwege overgaat in steenslag - draai mee naar links en neem de eerstvolgende weg naar rechts tot je aan een betonweg komt - ga hier naar rechts en volg de verhoogde weg - neem aan de volgende splitsing het linkse pad (onderdeel van de route: de groene boorden van Zele) - ga de dijk op (gras) sla rechts af en volg de Durme die in de zomer bijna volledig verscholen ligt tussen het groen - de volgende set rode paaltjes (rechts) zijn het sein om de dijk te verlaten - een bochtige weg brengt je tot aan de Legierstraat (asfalt) - sla aan de splitsing links af - de volgende splitsing neem je de asphaltweg naar rechts - deze weg leidt je langs het rietveld (op linkerzijde) en de Sint-Jozefkapel - **verkorte route: sla aan de kapel rechtsaf (Moortelstraat) - aan het kruispunt (Sint-Annastraat) naar links en het eindpunt (de kerk) is in zicht** - aan de kapel ga je naar links - maak een scherpe bocht naar rechts en volg de betonweg - neem de eerste afslag naar links - volg de Sint-Annastraat en sla rechts de Hellestraat in - neem de volgende afslag rechts (wandelpad) tot je aan een kapelletje komt - volg de asphaltweg (Rupsenstraat) naar links - voorbij een kasseistrook neem je de eerste afslag rechts (wandelpad) en even later ben je weer aan het vertrekpunt.

Hamme Sint-Anna

Vertrekpunt: kerk van Sint-Anna

1 SPEELTERREIN

Vlakbij de dorpskern van Sint-Anna is in het kader van de ruilverkaveling een speelterrein aangelegd ter vervanging van een bestaand veldje in het landbouwgebied, waar het een hinder vormde voor de herverkaveling. Doordat het nu dichterbij de dorpskern van Sint-Anna ligt, wordt het beter bereikbaar voor alle kinderen. Het speelterrein wordt eigendom van de gemeente Hamme.

2 DE HEYDEN

'De Heyden' verwijst duidelijk naar het heidegebied nabij het dorp Sint-Anna. Heide betekent hier onbebouwde of onvruchtbare zandgrond. In de Middeleeuwen waren het vaak gemeenschappelijke gronden voor het vee van de dorpsgemeenschap. Nadien is de heide ontgonnen en omgezet in landbouwgrond. *Ter vervanging van de bestaande insteekwegen heeft de ruilverkaveling door dit landbouwgebied een nieuwe steenslagweg aangelegd. Op de bermen zijn bomenrijen van zomereik aangeplant, langs de slootranden staan houtkanten van zwarte els.*

3 PENNINGDREEF - HOF TER PENNINK

Het domein 'Hof ter Pennink' dateert uit de 14de eeuw. In de 18de eeuw besloeg het een oppervlakte van ruim 3 ha. Naast het eigenlijke kasteel met bijhuis en luthof stond er ook een pachthoeve. 'Hof ter Pennink' was door een eikendreef omgeven en verbonden met de Sint-Annastraat. Op het einde van de Penningdreef ter hoogte van de hoeve 'Het Neerhof' bevindt zich de Heilig Kruiskapel van een confrérie, die gesticht werd onder de laatste barones van het kasteel, Isabelle Therese Ferdinande du Mont, dame van ter Ast en Bulbier. Na haar dood verdween het kasteel in 1782 op mysterieuze wijze. *De ruilverkaveling heeft de Penningdreef in haar oude glorie hersteld door er een kasseiweg aan te leggen en hoogstammige zomereiken aan te planten. Tijdens de archeologische begeleiding van de ruilverkavelingswerken stootte men op restanten van het pachthof met zijn schuren, stallen en brouwerij. Langs de westzijde van het 'Hof ter Pennink' is de bestaande veldweg omgevormd tot een wandelpad in dolomiet, de veldweg is na herverkaveling niet meer nodig voor de ontsluiting van de landbouwpercelen.*

4 DURME

In het begin van de 16de eeuw reikte het Durmebekken tot Eeklo, Aalter en Tielt. Door het graven van de Sassevaart in 1562 raakte de Durme een deel van haar bovendebiet kwijt dat in de zomer werd gebruikt om de Sassevaart te voorzien van water. In de 19de eeuw werd de Sassevaart hergraven tot het kanaal Gent-Terneuzen. Nog meer dan vroeger werd de Durme gebruikt om het waterpeil tijdens de zomer in het kanaal hoog genoeg te houden. Het wegvallen van het bovendebiet in combinatie met de getijdenwerking vanuit de Schelde leidde tot verzanding van de stroomgeul en een hoge aanslibbing van de schorren. Door de verhoging van de bedding nam eveneens de kans op overstroming toe. Om die reden werd vanaf 1938 gestart met de aanleg van potpolders. Een potpolder is een soort 'vergaarkom' die bij stortvloed het water moet opvangen dat over de Durmedijk stroomt. Het dijkje tussen 'Hof ter Pennink' en de Durme vormt een schakel in de ringdijk van de potpolder ten noorden van het gehucht Durmen.

5 DURMEVALLEI

Op de natte kleibodems van de Durmevallei nabij Bulbierbroek komen vochtige, licht bemeste graslanden en hooilanden voor. Op de graslanden groeien o.a. bosbies, veldrus en moerasrolklaver, in de sloten dotterbloem, kattestaart en waterereprijs. In de hooilanden vinden we fluitekruid, engelwortel, jacobskruiskruid ... Blauwborst, kuifeend en torenvalk zijn enkele van de belangrijkste broedvogels in de Durmevallei. *Om de verdere ontwikkeling van de licht bemeste graslanden en hooilanden mogelijk te maken, worden de botanisch meest waardevolle percelen door de ruilverkaveling aan de landbouw onttrokken en toegewezen aan het Vlaamse Gewest om ze te beheren als natuurgebied. De landbouwers krijgen andere percelen in ruil.*

6 RIETVELD MOORTELSSTRAAT

In het kader van de ruilverkaveling is er een rietveld aangelegd dat het huishoudelijk afvalwater van 1000 inwoners van Sint-Anna zuivert. Het vuile water komt eerst in een bezinkingsbekken terecht. Dit is een vijver van ongeveer 1 m diep waarin de zwevende stoffen bezinken. Vervolgens vloeit het afvalwater, dat reeds gedeeltelijk gezuiverd is, door 2 S-vormige rietsloten. In het rietveld werden 30.000 stuks riet aange-

plant. De bacteriën die zich op het wortelstelsel, de bladeren en de stengels van het riet bevinden, zorgen voor de zuivering van het water. Door de sloten in een S-vorm aan te leggen, kan men op een relatief kleine oppervlakte het water ongeveer 10 dagen (= de tijd die nodig is om het afvalwater te zuiveren) in het rietveld laten verblijven. Aan het einde van de rietsloten stroomt het gezuiverde water via een overloop terug in de waterloop. Vóór de aanleg van het rietveld kwam het afvalwater rechtstreeks in de waterloop (in deze omgeving ligt er immers nog niet overal riolering). Na de ruilverkaveling wordt het beheer van het rietveld overgedragen aan de gemeente Hamme die dan ook verantwoordelijk is voor het onderhoud.

7 SINT-JOZEFKAPEL

Deze kapel uit 1709 is een juweeltje van barokkunst. De kapel heeft een fronton in Balegemse zandsteen en een zadeldak met klokketorentje. Door haar ligging op de valleirand is de kapel meerdere malen overstroomd met Durmewater. Volgens de overlevering wilden soldaten van de 1ste Franse Republiek de kapel vernietigen. Maar Jan Rudder had samen met zijn vrouw en vier kleine kinderen van de kapel zijn woning gemaakt. Hij smeekte de Franse soldaten de woning te sparen in ruil voor een kruik jenever. De soldaten werden dronken en de kapel werd niet vernield.

8 DE NIEUWE KAAI

Rond 1930, vóór de definitieve verzanding van de Durme, werden hier verschillende vrachtschepen gelost. Door baggerwerken en het rechte trekken van het bochtig tracé tussen Waasmunster en Hamme heeft de overheid tussen 1933-1970 geprobeerd de Durme bevaarbaar te houden voor binnenscheepvaart. Nu blijft enkel een mooi landschapselement over: een brede sloot omgeven door populieren.

9 ROMEINSE VONDSTEN

Bij het graven van een poel en de aanleg van een nieuwe betonweg kwamen tijdens de archeologische opvolging van de ruilverkavelingswerken interessante resten uit de Romeinse tijd aan het licht. In het wegtracé werden afvalkuilen, paalgaten en greppels gevonden. De vondsten omvatten een grote hoeveelheid Romeinse dakpannen, maar ook keramiek. Het gewone aardewerk bestaat uit borden, bekertjes, kommen en kookpotten van lokale makelij. Deze gebruiksvoorwerpen zijn zeker van Wase afkomst, gezien de aanwezigheid van goede klei en de bewezen Romeinse aanwezigheid van pannen- en pottenbakkersateliers in de omgeving van Pontrave (nederzetting met bijhorend grafveld) en Temse. Het luxe-aardewerk daarentegen bestaat vooral uit Rijnlandse importgoederen, o.a. een versierde kom met een spitsvormig blad, een ruiter, een lopende beer en hond als versieringsmotief. Met deze vondsten is onomstotelijk bewezen dat de derde-eeuwse Romeinse aanwezigheid zich in Waasmunster-Pontrave en in Hamme-Sint-Anna op beide oevers van de Durme uitstrekte.

10 *Het Polderstraatje is door het aanbrengen van een betonverharding en de creatie van brede wegbermen flink verbeterd voor de landbouwontsluiting van de percelen. Door bestaande knotbomen op de bermen aan te vullen met nieuwe aanplanten wordt deze verbeterde landbouwweg door de ruilverkaveling landschappelijk beter geïntegreerd.*

11 Langs de Sint-Annastraat komt nog de bakstenen romp van een windmolen voor. Voor de Eerste Wereldoorlog telde Hamme 31 olie- en graanmolens. Het groot aantal molens had te maken met de teelt van hennep: van de vezels maakte men touwen, van het zaad werd olie 'gestampt'.

12 *De Hellestraat geeft toegang tot heel wat landbouwpercelen. Om die reden is deze veldweg door de ruilverkaveling verbeterd in beton. Aan de westzijde is een verbrede grazige berm aangelegd. Bedoeling is hier op termijn door een aangepast maaibeheer een bloemrijke berm te bekomen. Aan de oostzijde van de Hellestraat is op de berm beplanting aangebracht.*

13 *In het Lekkerbeetje is door de ruilverkaveling een bestaande perceelsrandbegroeiing verbreed tot een houtkant van 10 m breed. In de groenstrook zijn zomereik, eenstijlige meidoorn, sporkehout, lijsterbes en gewone hazelaar aangeplant. Als afscherming van de groenstrook zijn de bestaande sloten behouden en geruimd en zijn eveneens nieuwe sloten gegraven. Centraal in de strook is een poel gegraven waar rond knotwilgen zijn aangeplant. De strook is een compensatie voor de perceelsrandbegroeiingen die ten gevolge van de herverkaveling verdwijnen.*

14 *In het verlengde van de Nieuwstraat is door de ruilverkaveling een nieuwe asfaltweg aangelegd. De aanleg van de weg gaat ook hier gepaard met de opname van bestaande begroeiing in het openbaar domein van de weg en aanplantingen op brede wegbermen.*

15 *Door de aanleg van een dolomietpad tussen Sint-Anna en de Nieuwstraat wordt het mogelijk om in het landbouwgebied korte wandelingen te maken vanuit de dorpskern.*

Eindpunt: kerk van Sint-Anna

Hamme Sint-Anna

Hamme - Zogge

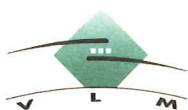
RUILVERKADELING BEKNOPT

Veel mensen denken bij het woord 'ruilverkaveling' aan een 'verkaveling' waarmee het in gebruik nemen van nieuwe bouwpercelen bedoeld wordt. Daarmee heeft ruilverkaveling echter niets te maken.

Heel beknopt omschreven betekent ruilverkaveling dat landbouwgronden gehergroepeerd worden. De gronden worden letterlijk geruild met als doel een rendabele en duurzame landbouwuitbating mogelijk te maken. Dit houdt onder meer in dat landbouwpercelen kunnen herschikt worden tot aaneengeschaalde, regelmatige en goed toegankelijke kavels die zo dicht mogelijk bij de bedrijfszetel liggen. Ruilverkaveling betekent echter veel meer dan perceelshergroepering. Tegelijk worden wegen (her)aangelegd of afgeschaft, wordt de waterhuishouding verbeterd ...

In evenwicht met de landbouw, drager van het landelijk gebied, worden ook landschapszorg, natuurbehoud, recreatie, verkeersveiligheid ... niet uit het oog verloren in de schaarser wordende open ruimte.

Er worden fiets- en wandelpaden aangelegd of verbeterd en men probeert een versterking van landschappelijk waardevolle natuurelementen te realiseren.

- Vlaamse Landmaatschappij
- DURME v.z.w.
- Toerisme Oost-Vlaanderen
- Gemeente Hamme